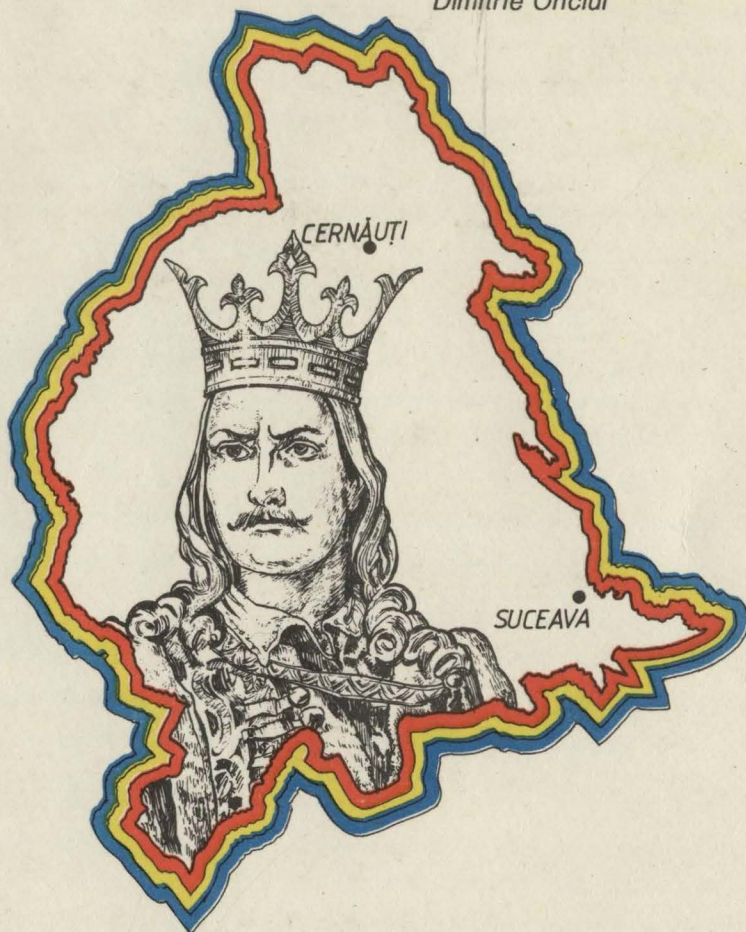

BUCOVINA - PAMÂNT RÔMÂNESC

1918 - 1993

Motto : "Nicăieri pe pământul românesc nu se află, pe un spațiu atât de mic, atâta bogăție de istorie românească, atâta bogăție de amintiri scumpe ale trecutului nostru."

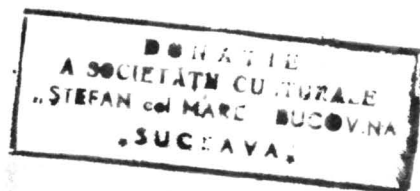
Dimitrie Onciul

75

DE ANI

DE LA UNIREA CU PATRIA MAMĂ

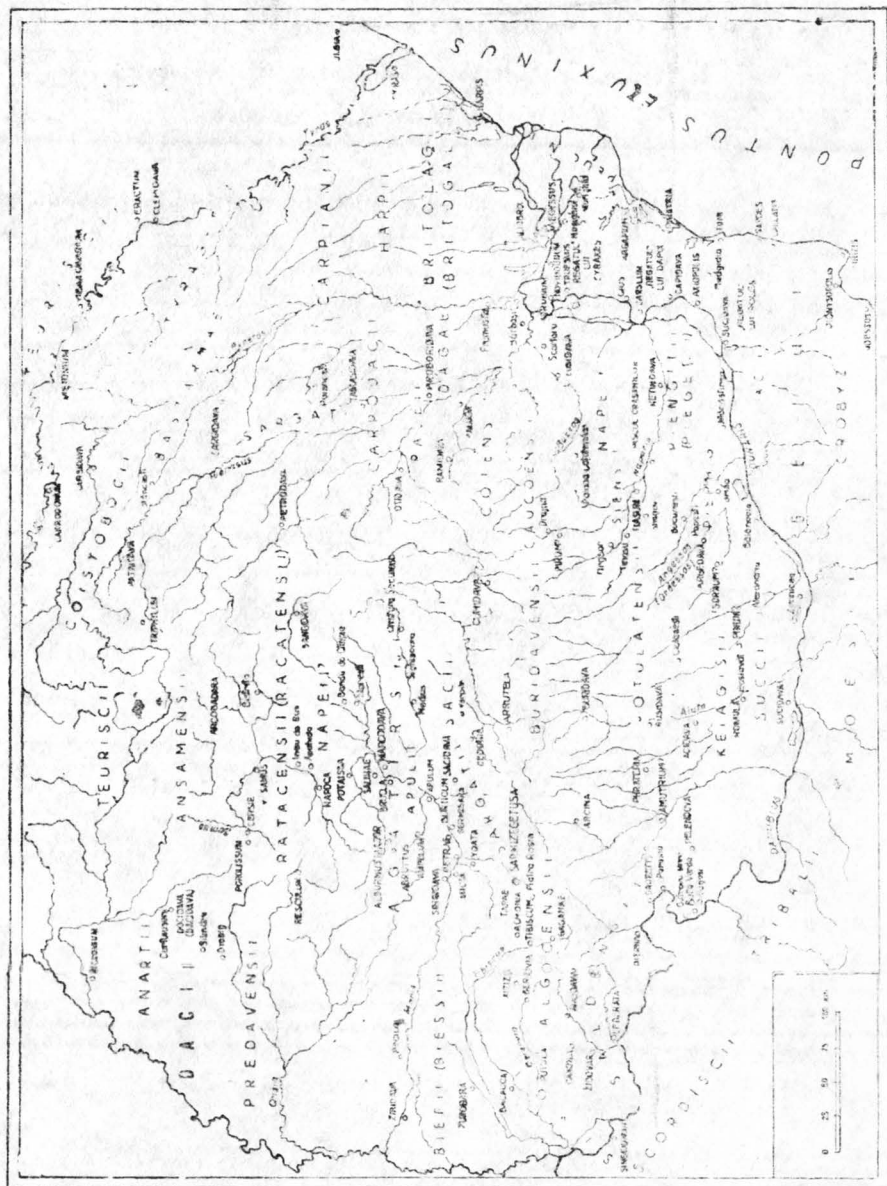
TERITORIUL NORD - MOLDAV — STRĂVECHE MOȘTENIRE GETO - DACICĂ

Încă din cele mai vechi timpuri, arealul geografic bucovinean va fi locuit de populațiile culturilor arheologice **Criș, Precucuteni și Cucuteni**, ale căror origine și răspândire nu au fost legate de zona viitoarei Ucraine, ci de cea de la Dunăre și Carpați.

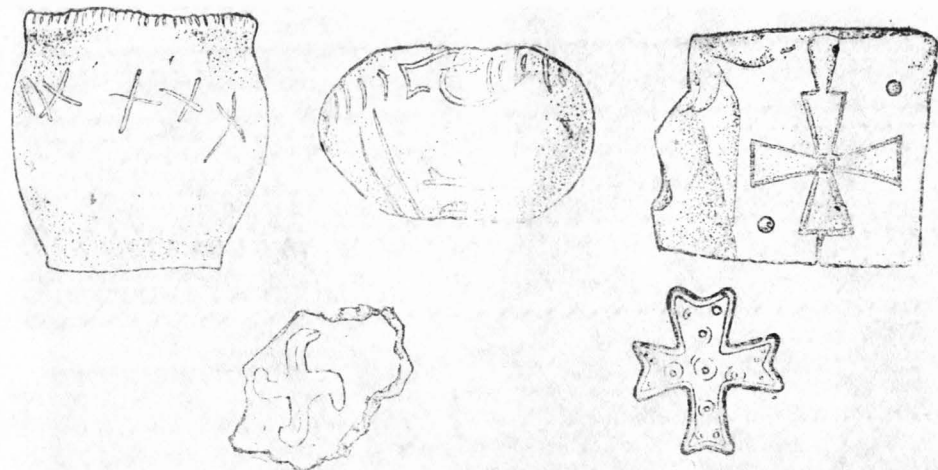
În epoca bronzului culturile materiale cercetate în nordul Moldovei, denumite în terminologie arheologică **Costișa și Noua**, au aparținut cu absolută certitudine **tracilor**, cei care — după caracterizarea marelui istoric al antichității, grecul Herodot — erau „cei mai numeroși din lume după inzi”. Din rândul lor s-au detașat aparte cei de la nordul Dunării, **geto-dacii**, considerați de către același autor ca fiind „cei mai dreپți și mai viteji dintre traci”. **Costobocii**, neamul cel mai de nord al geto-dacilor, purtător al culturii **Lipița**, atestată arheologic din nordul Bucovinei până aproape de Lvov, locuiau și în unele așezări mai importante, menționate de Ptolemeu (**Triphylum, Patridava, Carsidava**). Toate aceste neamuri geto-dacice au făcut parte din **Dacia** regilor **Burebista și Decebal**.

Odată cu intensă colonizare a Daciei cu cetățeni ai Imperiului roman, limba latină populară, alături de creștinarea deosebit de timpurie petrecută în paralel cu romanizarea autohtonilor, au contribuit în mod decisiv — alături de alți factori social - economici și culturali — la nașterea poporului român.

Constituind o populație numeroasă și viguroasă, sedentară și înzestrată deja cu un nivel superior de cultură materială și spirituală (inclusiv creștină), daco-romanii și apoi românii („valahii”) au rezistat etno-cultural tuturor coabitărilor și dominațiilor vremelnice politico-militare care s-au perindat peste pământul românesc, impuse de goți, huni, gepizi, avari, slavi, unguri, pecenegi, cumani și tătari, reușind la începutul evului mediu să-și creeze propriile formațiuni prestatale de tipul cnezatelor și voievodatelor.

Spațiul geografic dintre Tisa, Nistru și Dunăre, după „Geografia” lui Ptolemeu

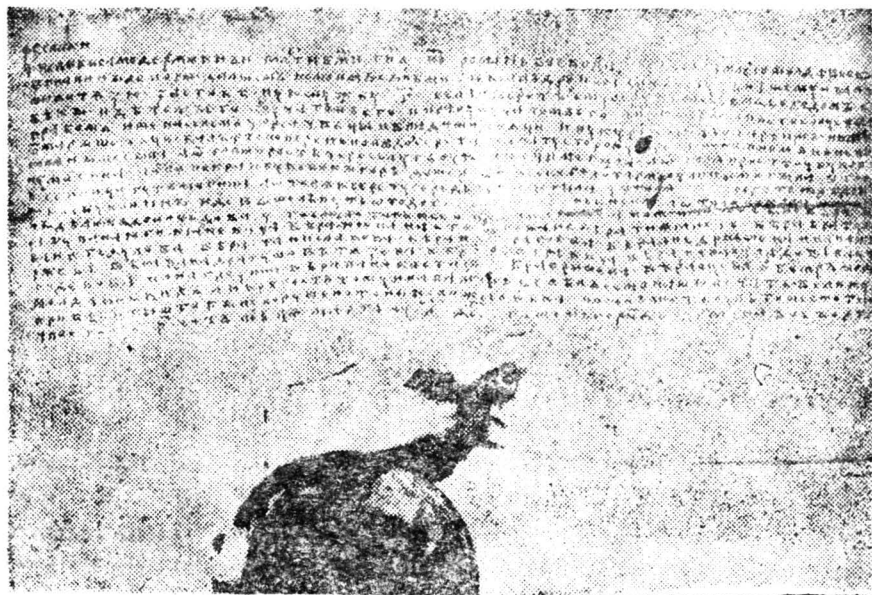
Obiecte din metal, piatră și lut ars cu simboluri creștine (sec. V — VII) de la Botoșana (1 — 2 — 3 — jud. Suceava), Adâncata (Hliboca) și Rașcov (4 — 5 — regiunea Cernăuți)

Teritoriul bucovinean nu a făcut parte din aria de formare și existență inițială a culturii antice a slavilor, realitate recunoscută și de majoritatea cercetătorilor sovietici.

Astfel, descoperirile arheologice din veacurile IV—XII din Bucovina atestă perpetuarea de-a lungul acestei perioade a tradițiilor materiale și culturale romanice, proprii românilor, care alături de o firească influență și prezență de coabitare etnică slavă, ajunsă aici prin bine cunoscuta migrație din secolele VI-VII, ajung să pună bazele și aici a unor formațiuni prestatale înzestrate cu fortificații de lemn și pământ de tipul „horodiștilor“ (Fundul Herței — jud. Botoșani, Lencăuți, Dobrinăuți ș.a. — reg. Cernăuți).

După cum au demonstrat numeroase cercetări obiective, teza istoriografiei sovietice și mai nouă cea ucraineană a stăpânirii teritoriului bucovinean de către Cnezatul de Halici în veacurile XI — XIII — stăpânire vremelnică care nu ar fi nici ea însăși un argument pentru ocupația militară din 1940 — nu poate fi susținută din lipsă de documente și vestigii arheologice concrete. De fapt, nu întâmplător, atunci când spre jumătatea secolului al XIV-lea Polonia ocupă statul halician, ofensiva de cucerire se oprește în mod firesc la Nistru și Ceremuș, puternicul regat de la miazănoapte devenind astfel vecin pentru multe veacuri cu tânărul stat moldovenesc în devenire.

BUCOVINA, A REPREZENTAT VATRA DE FORMARE A ȚĂRII ROMĂNEȘTI A MOLDOVEI („MOLDOVLAHIEI“)

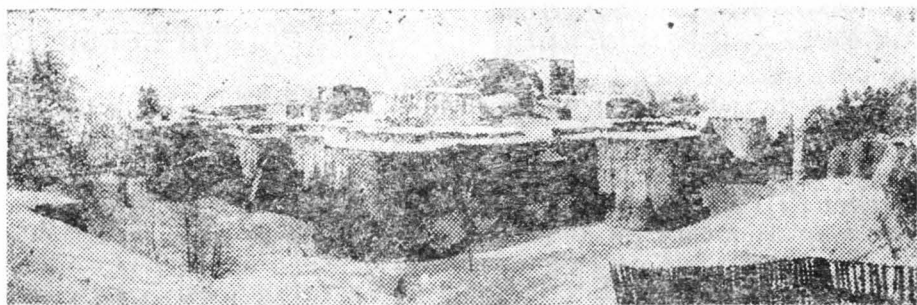

Hrisovul din 30 martie 1392 de la Roman I (1391 — 1394), cel mai vechi document de cancelarie domnească păstrat până în zilele noastre, care atestă încheierea procesului de centralizare a Moldovei, domnul intitulându-se „marele singur stăpânitor, eu mila lui Dumnezeu domn Io Roman voievod“ al țării, „din munte până la mare“

Primele trei reședințe voievodale ale Moldovei au fost Baia, Siret și Suceava, toate situate în partea de nord-vest al noului stat, întins de la Carpați la Nistru și Marea Neagră.

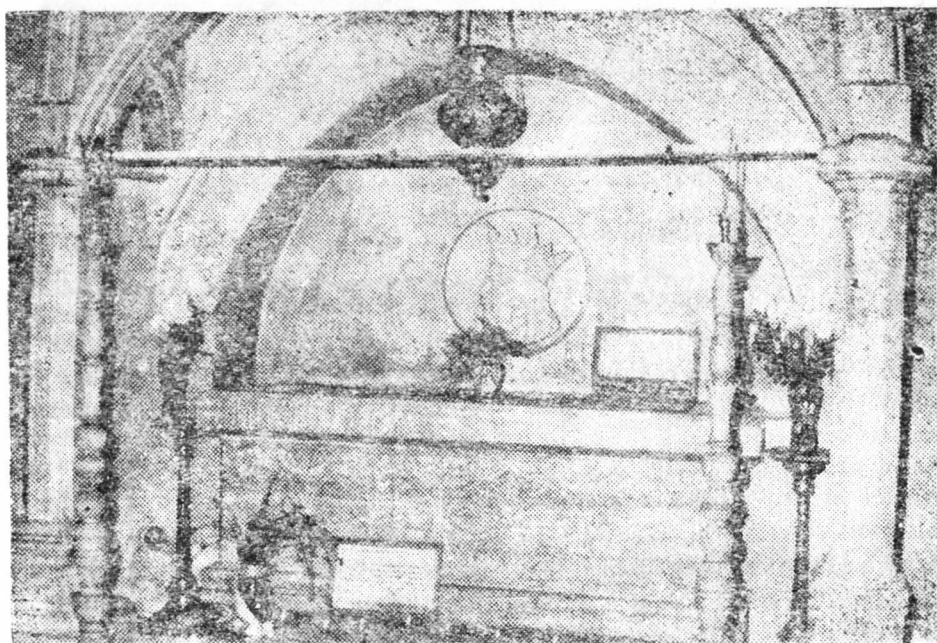
Vechiul oraș Baia, numit în documentele vremii „Civitas Moldaviae“, „Civitas Moldaviensis“, „Moldavia“ sau numai „Molda“ („Stadt Molde“) este atestat prima dată în mod cert într-un document emis la Liov în anul 1334, unde este menționat ca martor al întocmirii acestuia un Alexandru „Moldaowicz“, adică din Molda sau Baia.

La rîndul său Siretul apare amintit cu șase ani mai târziu, cu prilejul morții în localitate, probabil din motive religioase, a doi călugări franciscani. Din cauza unei astfel de puternice propagande de catolicizare, dar

Cetatea de Scaun a Sucevei, clădită de Petru I Mușat și extinsă de către Ștefan cel Mare și Sfânt, adevărată pavăză de apărare a Moldovei întregi, reprezintă unul dintre cele mai scumpe simboluri ale istoriei poporului român

și din motive politice evidente, Petru I Mușat (1375 — 1391) își stabilește spre sfârșitul domniei reședința la **Suceava**, de unde, scria astfel la 10 februarie 1388 o scrisoare regelui Poloniei Wladislaw al II-lea Jagello, pentru a-l anunța că poate să-l împrumute cu importanta sumă de bani de 3.000 de mărci de argint, echivalentul a jumătate de tonă de argint fin. În aceeași perioadă, mai precis în intervalul anilor 1387 — 1392, când a fost redactată lista rusă de orașe, Suceava, ca și **Cernăuți**, au fost trecute în rândul orașelor „volohe“, adică românești, cunoscutul centru comercial așezat la un deosebit de frecventat vad de trecere peste Prut apărând menționat într-un hrisov emis de către domnitorul Alexandru cel Bun (1400 — 1432) la 8 octombrie 1408, ca un important punct vamal moldovenesc.

Mănăstirea Putna. Mormântul domnitorului Țării românești a Moldovei Ștefan cel Mare și Sfânt (1457 — 1504)

La granița a trei imperii, Imperiul rus țarist, Imperiul austriac și Imperiul otoman, numeroase provincii românești au căzut pradă agresivității acestora. După cucerirea Transilvaniei (1699), Banatului (1718) și Olteniei (1718), Imperiul habsburgic ocupă prin viclesuguri și mituire a parte importantă a Țării de Sus a Moldovei medievale, ceea ce se va numi de acum înainte „Bucovina“ („Buchenland“), având o suprafață de 10.441 km² și peste 70.000 de locuitori.

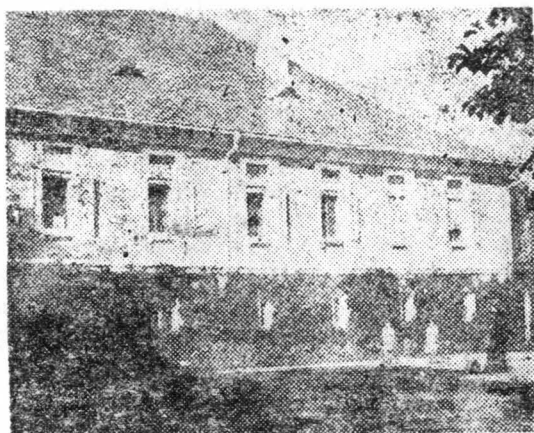
După ce ni se luase bucata de pământ unde zac oasele domnilor noștri, de la Dragoș Voevod până la Petru Rareș, după ce ni se luase vatra strămoșească, începătura domniei și în care doarme Ștefan Vodă, pavăza creștinătății întregi, după ce am pierdut pământul nostru cel mai scump, se asasinează, prin influența morală a Austriei, domnul care a îndrăsnit a protesta contra nerușinatei răpiri“.

MIHAI EMINESCU

Grigore Alexandru Ghica, domnul protestatar al Moldovei (1764 — 1769 ; 1774 — 1777)

De acum înainte, după cucerire se va iniția prin toate căile sistematica politică de deznaționalizare a populației românești autohtone și majoritare, în primul rând prin încurajarea unei intense colonizări galițiene a teritoriul nou cucerit. Astfel, din primele date statistice cu privire la situația demografică a regiunii — din însemnările generalului Gabriel Splény, primul guvernator militar al Bucovinei — rezultă că la data anexării aici trăiau 14.350 de familii, în majoritate covârșitoare românești, excepție făcând 1261 familii de ruteni locuind în extremitatea nordică a provinciei în urma refugierii aici de-a lungul timpului de pe diverse moșii boierești polone din Galiția, 1112 familii de huțuli (populație de limbă slavă cu origine incertă) care s-au strecurat în cursul vremii din Pocuția pe valea Ceremușului și a Putilei, precum și câteva sute de familii de țigani, evrei și armeni. La rândul lor, recensămintele inițiate de mareașul rus P.A. Rumianțev în Moldova, în anii 1772 - 1773 și 1774, atestă și pentru teritoriile nordice ale țării același caracter preponderent românesc al populației.

Casa familiei Hurmuzachi de la Cernauca (azi sat ucrainizat în reg. Cernăuți, Ucraina)

Mihai Bodnar deputat țăran din Voitineli, azi jud. Suceava

Românească este țara aceasta în care trăim, câștigată și păstrată cu sângele străbunilor noștri și înzestrată cu drepturi românești, care n-au putut să apună, pentru că sunt o proprietate nepieritoare a ei“.

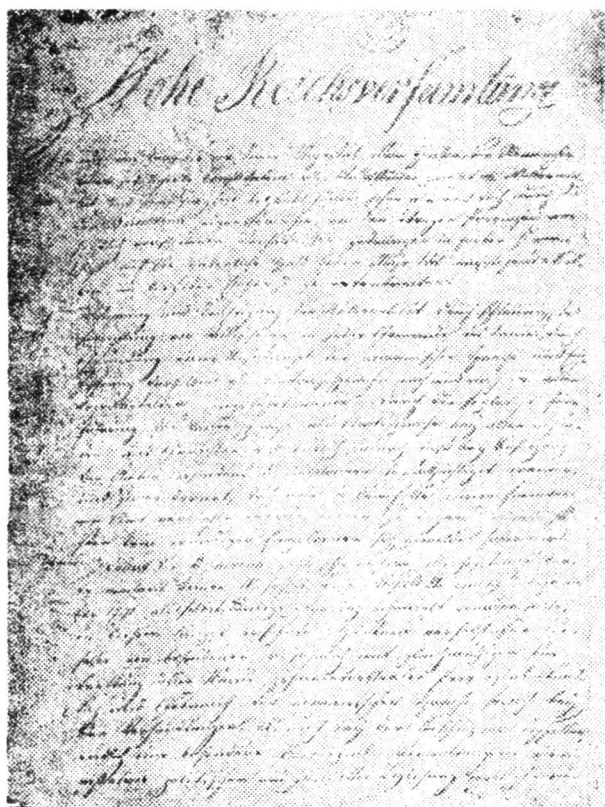
DOXACHI HURMUZACHI

În urma desfășurării la Cernăuți la 20 mai 1848 a Adunării Populare Naționale prezidată de către Doxachi Hurmuzachi, la care au participat reprezentanții clerului, boierimii liberale, burgheziei, intelectualității, țăranimii și minorităților, se elaborează un program din 12 puncte, care viza în principal, alături de revendicări de natură social-economică și religioasă, conservarea caracterului românesc al Bucovinei, în primul rând pe calea învățământului, limbii de administrație și de cult materne, cât și prin separarea efectivă a provinciei de Galiția și constituirea sa ca „țară autonomă” în cadrul Imperiului austriac.

Acest program revoluționar a fost dezvoltat sub titlul de „Petiția Țării” de către un comitet condus de același înflăcărat boier patriot pentru a fi transmis împăratului Ferdinand I și parlamentului imperial. De fapt caracterul pur românesc al acestui teritoriu îl făcuse încă pe Leopold al II-lea să semneze o patentă în anul 1790, în care recunoștea, ca legitime, multe dintre cererile românilor bucovineni, „deoarece unirea săvârșită în 1786 (înglobarea sa la Galiția — se spunea în document) nu mai poate dăinui, fiindcă experiența a arătat că după origine, grai, moravuri, datini și confesiune, locuitorii (din Bucovina — n.n.) se deosebesc de cei din Galiția și deci nu se poate aștepta o împreunare și contopire adevărată“.

Prin alegerile din 24 iunie 1848 pentru desemnarea delegaților în parlamentul vienez nu au fost aleși — caz unic la nivelul statului austriac — reprezentanți ai clerului și ai marilor proprietari funciari, ci 7 deputați țărani și Anton Kral, un intelectual din partea urbei Cernăuțiului, care reprezenta în aceeași timp și minoritatea germană. Dintre aceștia, numai huțulul Luchian Cobiliță din Putila — Câmpulung Rusesc și Vasile Morgoș (Coțmani — azi reg. Cernăuți) au militat în timpul dezbaterilor parlamentare împotriva autonomiei și despărțirii de Galiția. Atitudinea lor a fost generată în chip logic de efectul intereselor minoritare și strict personale, a propagandei cercurilor naționaliste rutene și a celor panslaviste, dar și ca urmare a politicii de încurajare și adesea de învrăjbire între naționalități, promovată constant de către cercurile imperiale adepte al principiului machiavelic „divide et impera“! Astfel, pe drept cuvânt, directorul gimnaziului cernăuțean, Anton Kral îi considera pe cei doi că deveniseră „un instrument în mână străină“.

Drept urmare a întregii lupte pentru autonomie, Bucovinei i se recunoaște prin constituția postrevoluționară din 4 martie 1849 noul statut politico-administrativ consfințit ulterior prin patentă imperială din 29 septembrie 1850 și constituția din 26 februarie 1861.

„Petiția Țării”, prima pagină a documentului

Stema ducelui Bucovinei, ea însăși un simbol al caracterului românesc al provinciei, prin folosirea exclusivă a celor trei culori naționale și a capului de bour moldovenesc.

În condițiile dezmembrării ultimelor două imperii vecine, datorată în mod special urmărilor primului război mondial și a ridicării la luptă a popoarelor oprite, după înfruntarea a numeroase suferințe și greutăți materiale, pricinuite în mare parte de succesive ocupații de război ale Bucovinei din partea armatelor austro-ungare și țariste, intelectualii grupați în jurul noului ziar cernăuțean „Glasul Bucovinei” organizează convocarea în metropola fostului ducat la 27 octombrie 1918 a **Adunării Constituante**, care, înaintea hotărârii ilegale și abuzive a adunării populare ucrainene, din 3 noiembrie de alipire a cca. 2/3 din teritoriul provinciei la Ucraina, a votat cu mare însuflețire integrarea Bucovinei întregi în noul stat independent român ce era pe cale să se constituie („**unirea Bucovinei integrale cu celelalte țări românești într-un stat național independent**”).

Generalul Iacob Zadik, comandantul diviziei eliberatoare

Situația se complică însă mult în urma proclamării de către rada ucraineană din Liov a necesității ocupării a peste jumătate a teritoriului bucovinean și mobilizării generale a Legiunii ucrainene, devenită nucleul de formare a armatei naționale ucrainene. Se ajunge astfel, înaintea sosirii acașă de pe fronturile europene și organizării de unități militare de voluntari români, ca în mare parte în Bucovina și mai ales la Cernăuți, unități de haidamaci să înceapă a institui o dictatură bazată pe teroare în scopul declarat de includere cu forța a teritoriilor vizate în cadrul statului ucrainean.

În fața acestui pericol major, la chemările repetate în acest sens ale Consiliului Național Român din Cernăuți, guvernul generalului Constantin Coandă, aflat încă la Iași, ordonă în cele din urmă Diviziei a opta condusă de către generalul Iacob Zadik, să izgonească din întregul teritoriu ocupat la 1775 de către habsburgi orice grupări armate străine Bucovinei. După ce armata română ajunsese la Suceava (6 noiembrie) ea intră în Cernăuți (11 noiembrie), fiind aclamată cu mare bucurie de către lo-

calnici, mulți dintre ei neromâni, dar care vedeau în perspectiva viitoarei administrații românești, o garanție împotriva nesiguranței și abuzurilor de tip bolșevic.

Dezvelirea Monumentului Unirii din piața cernăuțeană cu același nume (1924)

Primirea oficială a armatei române a avut loc în piața primăriei, care de atunci și până la rușinoasa ocupație a părții de nord a Bucovinei de către armata sovietică stalinistă (1940), a purtat numele de „Piața Unirii”.

Patrioți uniونيști bucovineni :
DIONISIE BEJAN

IANCU FLONDOR

ION NISTOR

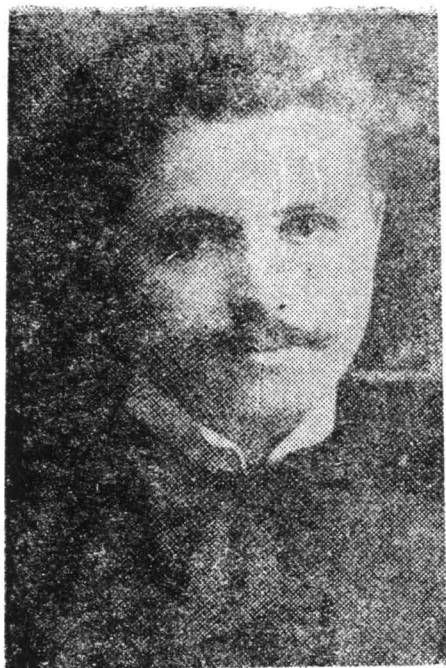
SEXTIL PUȘCARIU

DIMITRIE DAN

Mitropolitul VLADIMIR de REPTA

GHEORGHE TOFAN

AUREL MORARIU

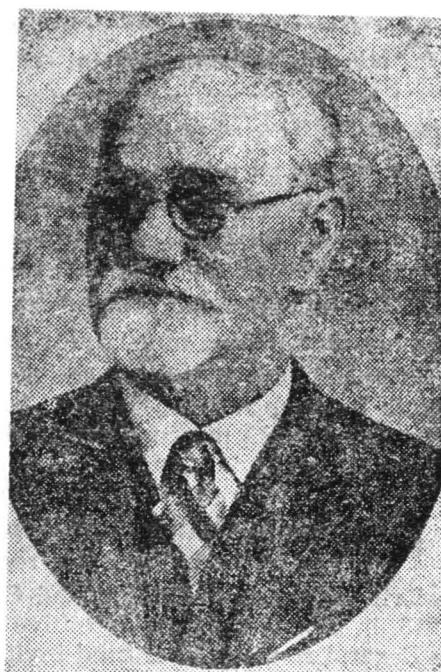
VASILE GRECU

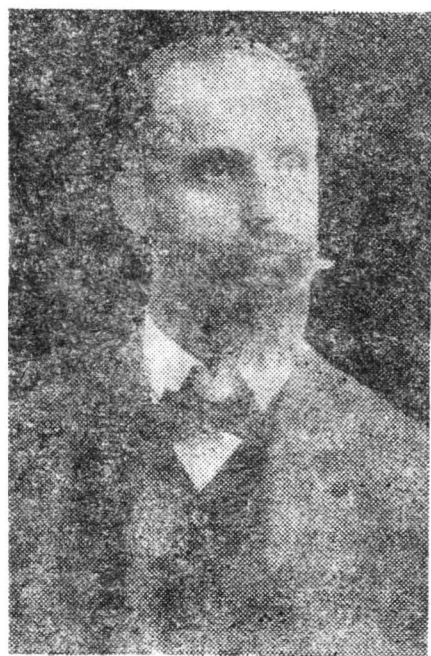
GEORGE SANDRU

OCTAVIAN GHIORGHIAN

DIMITRIE BUCEVSKI

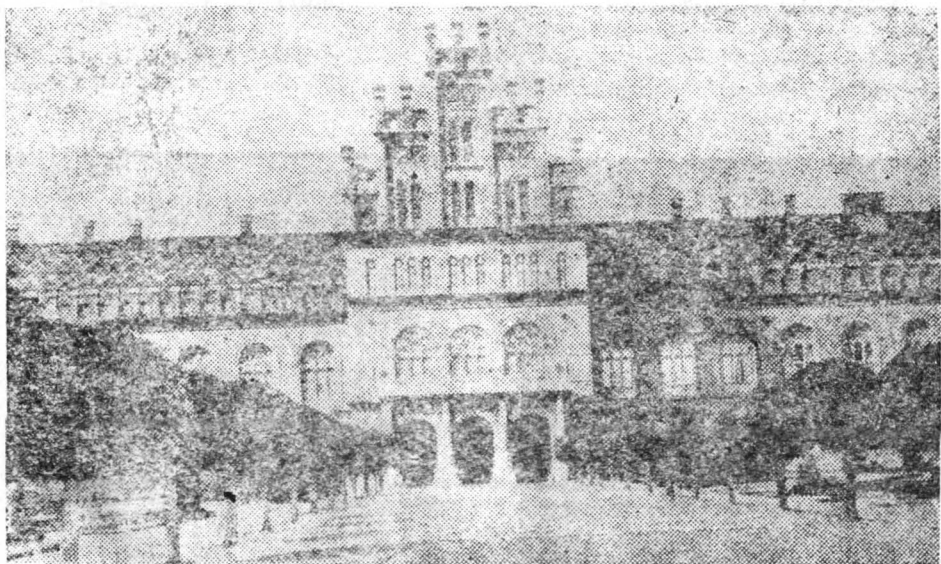
GEORGE GRIGOROVICI

DIMITRIE MARMELIUC

Răspunzând telegramelor de salut sosită de la Cernăuți din partea Consiliului Național Român, regele întregitor Ferdinand I, în aceeași zi, 11 Noiembrie, răspundea : „Cu cea mai adâncă emoțiune și cu inima plină de bucurie patriotică primesc știrea că trupele mele au intrat în capitala Bucovinei române, aducând ordine și liniște sufletească pentru toți aceia care în aceste momente istorice au simțit și au lucrat pentru împlinirea visului secular. Imi închipuiesc bine cum inima voastră caldă de români a tresărit de bucurie patriotică la vederea tricolorului național purtat de ostașul român, frate de sânge și suflet. Din adâncul inimii vă sunt recunoscător pentru munca patriotică ce ați depus cu atâta bărbăție, vă mulțumesc, cum și tuturor acelor care v-au ajutat cu inima curată în aceste timpuri mărețe. Să dea Atotputernicul ca tot poporul din Bucovina să găsească mereu ocrotire, dreptate și libertate sub cutele drapeului național“ !

Prin ședința Consiliului Național Român, întregit și cu reprezentanții emigrației bucovinene din regat, care s-a ținut la 25 noiembrie, s-a hotărât organizarea **Congresului General al Bucovinei la 28 Noiembrie 1918**, în scopul stabilirii definitive a „raportului politic al Bucovinei față de Regatul român“, la el fiind invitați și reprezentanții ucrainenilor, germanilor și polonezilor.

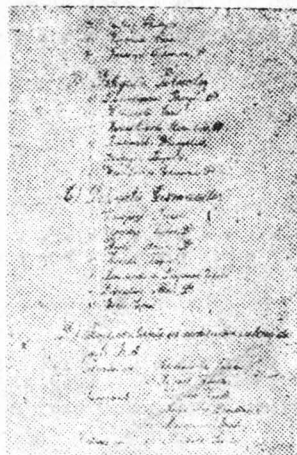
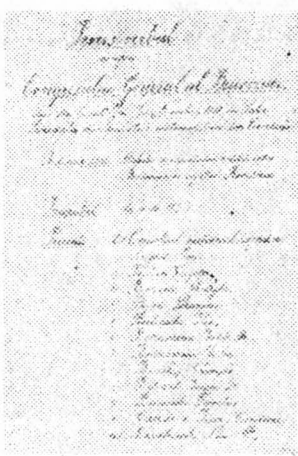
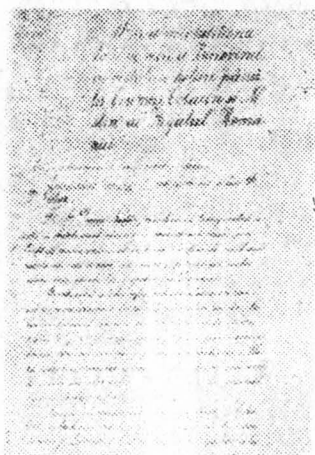
Vedere parțială asupra Palatului Mitropoliei

În această zi memorabilă, la orele 11, începură în sala de marmură sinodală a Palatului Mitropoliei, lucrările congresului de unificare, deschis prin cuvântarea președintelui CNR **Dionisie Bejan**. Cinstea de a da citire **Declarației de Unire** reveni însă șefului guvernului bucovinean **Iancu Flondor**, care încheie lectura documentului prin exprimarea hotărârii de unire „necondiționată și pe vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colacin și Nistru, cu regatul României“.

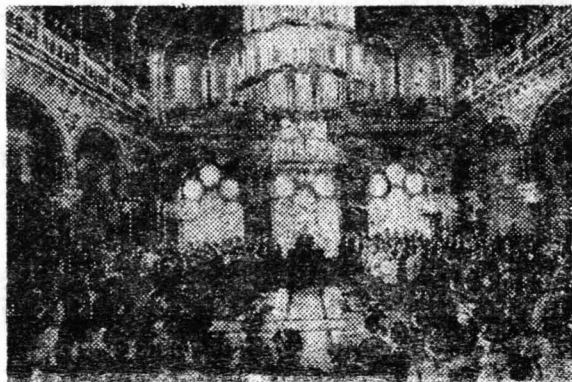
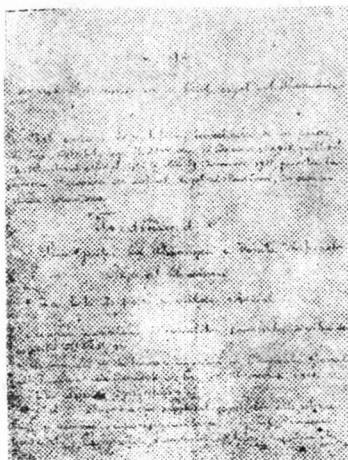
Pentru o mai bună argumentare a imperativelor momentului, marele istoric bucovinean, Ion Nistor, prezintă adunării un scurt dar documentat memoriu privind caracterul românesc din totdeauna a teritoriului ocupat prin vicleșug la 1775 de către Imperiul habsburgic, recomandând în final cu căldură celor prezenți să voteze fără rezerve Declarația de Unire.

La rândul lor, prin luări de cuvânt, reprezentantul polonezilor, Stanislaus Kwiatkowski și cel al germanilor, Alois Lebouton, se pronunțară de asemeni pentru legitimitatea cererilor românești.

Ajungându-se astfel la actul votării, Declarația de Unire a fost acceptată unanim în cadrul unei atmosfere de entuziasm general, alături de reprezentanții românilor bucovineni fiind prezenți în sală cu drept de vot și delegați ai unor sate ucrainene sau pe cale de ucrainizare: Putila, Ivancicăuți, Toporăuți, Rarancea și Cuciurul Mic. Cu statut de invitați participă delegați din partea Basarabiei, Transilvaniei și României.

Documente ale Unirii

Iancu Flondor dă citire Declarației de Unire.

In scurt timp urmă **Decretul - lege** privitor la Unirea Bucovinei cu **vechiul Regat** (dec. 1918), semnat de către regele Ferdinand I și primul ministru Ion I. C. Brătianu, realizare înfăptuită printr-un act de reparație istorică, care a trebuit să fie recunoscută internațional și înscrisă și în **Tratatul de pace de la Saint - Germain**, parafat de către Austria la **10 septembrie 1919**, republică redusă la granițele sale naționale, care se vedea nevoită să renunțe la fostul său ducat în favoarea României.

Prin elaborarea Constituției din anul 1923, avându-se ca model unele dintre cele mai democratice constituții occidentale, Bucovina a fost integrată temeinic politico-administrativ **ROMÂNIEI MARI**, minorităților naționale acordându-li-se cu acest prilej drepturi naționale care au făcut posibilă nu numai conservarea lor în perioada interbelică dar chiar dezvoltarea lor.

Evoluția istorică firească a meleagurilor bucovinene a fost însă brusc curmată de **agresiunea stalinistă** din **28 iunie 1940**, teritoriul ocupat din nordul provinciei de 5220 km², nefiind nici măcar subiect al odiosului **tratat secret Ribbentrop - Molotov** (23 aug. 1939) dintre Hitler și Stalin. Recensământul efectuat în acest teritoriu în condițiile dubioase ale ocupației în luna august 1940, din inițiativa Prezidiului RSS Ucraina, a constatat la o populație de 474.617 locuitori persistența unei preponderențe etnice românești (257.449 locuitori care s-au declarat români). La această ilegalitate de drept internațional făcută României, s-a mai adăugat o nouă răslușire din partea Imperiului stalinist, **ținutul Herței**, parte componentă a regatului și a vechiului stat medieval Moldova, având cca. 1.120 km², teritoriu care nici măcar nu a fost cerut oficial României prin nota ultimativă din **26 iunie 1940**.

S-a ajuns astfel, că după intensele colonizări în principal ucrainene petrecute în timpul administrației austriece, pe teritoriul nordic al Bucovinei ocupat astfel ilegal, a început, în paralel cu „edificarea socialismului” de tip sovietic, o acțiune sistematică pe toate căile de distrugere fizică și spirituală a tot ce este românesc, de la intelectualitatea satelor, masacrată și deportată în lagărele Siberiei și până la distrugerea bisericilor, ca elemente de coeziune națională, în locul populației autohtone dislocate înlesnindu-se intense colonizări ruso-ucrainene, proces de de-naționalizare, care în esență, continuă și astăzi.

TEXT : MUGUR ANDRONIC
FOTOCOPII : MIHAI UNGUREANU
EDITAT DE SOCIETATEA CULTURALA
„ȘTEFAN CEL MARE” — BUCOVINA

Str. Ștefan cel Mare 38, 5800 — SUCEAVA — ROMANIA

